

РЕЦЕНЗІЇ. ХРОНІКА. ІНФОРМАЦІЯ.

СЛОВО ШАНИ НАУКОВОМУ КЕРІВНИКОВІ (до 90-річчя від дня народження Г.Д.Вервеса)

15 квітня 2010 р. київська наукова філологічна громадськість відзначала пам'ятну дату – 90 річницю від дня народження Григорія Давидовича Вервеса (15.04.1920 – 09.01.2001), академіка Національної Академії наук України, доктора філологічних наук, професора, провідного наукового співробітника Інституту літератури ім. Т.Шевченка НАНУ, члена бюро Міжнародної асоціації вивчення і поширення слов'янських культур (при ЮНЕСКО). У пам'яті не одного покоління літературознавців він залишився як невтомний діяч на розлогій славістичній ниві, автор близько 500 наукових праць, присвячених проблемам історії слов'янських літератур XIX-XX ст., питанням компаративістики, міжслов'янським літературним взаєминам, актуальним проблемам розвитку літературного процесу країн Центральної і Південно-Східної Європи на сучасному етапі, культурологічних досліджень. За плечима вченого – ґрунтовний науковий доробок, серед якого варто виділити масштабні індивідуальні монографії: «Адам Міцкевич і українська література» (1952, 1955), «Вл. Оркан і українська література» (1962), «Т.Г.Шевченко і Польща» (1964), «Максим Рильський в колі слов'янських поетів» (1972, 1981 – рос. мовою), «В інтернаціональних літературних зв'язках. Питання контексту» (1976, 1983), «Там, де плинуть світлі хвилі Ікви (з історії українсько-польських літературних взаємин)» (1972 – пол. мовою), «Ярослав Івашкевич» (1978, 1979 – пол. мовою, 1982 – російською), «Польська література і Україна» (1985), «Як література самоутверджується в світі» (1990), «Українці на рандеву з Європою» (1996).

Як бачимо, коло зацікавлень науковця – широке, громадська діяльність Г.Д. Вервеса різноманітна, проте, найголовнішим, на нашу думку, у доробку вченого була відданість славістиці, продовження забудови міцного фундаменту науки, що його було закладено його попередниками, засновниками української славістичної школи, йдеться, насамперед про М. Рильського, Л.Булаховського, О. Блецького, М.Гудзія тощо.

Сьогодні, коли минуло вже практично десятиліття від смерті Григорія Давидовича, хотілося б згадати цю цікаву і працювиту людину, яка майже 60 років свого життя присвятила українській науці. Зазвичай спогади розпочинаються зі слів «знайомство моє з ювляром нараховує...», далі йде перелік років, певна хронологічна дата. В моєму випадку – все інакше, я не можу пригадати того часу, коли б я не знала цю людину, адже була з нею знайома все свідоме життя. Навіть зі спогадів раннього дитинства – ялинка в Інституті літератури імені Т.Г.Шевченка, в якій я брала активну участь, адже моя мати (Булаховська Юлія Леонідівна) була співробітником цієї установи, працювала в одному відділі із Григорієм Давидовичем – відділі слов'янознавства і балканістики. Незрідка я була гостею цього відділу, самий номер кімнати – 313 – був завжди для мене овіяний певною науковою, переважно полоністичною, таємницею. Григорій Давидович ще з дитячих років приязно ставився до мене, закликав продовжувати славістичні традиції мого діда і батьків-славістів. Згадую також, як він цікаво і полум'яно розповідав про події Великої Вітчизняної війни, коли його було запрошено до нашої школи як ветерана-орденоносця.

У підліткові роки, цікавившись окремими питаннями славістичної науки (я для себе вже вирішила, що обов'язково буду філологом, хотілося б, славістом!),

зверталася до окремих робіт вчених-полоністів, зокрема Г.Д.Вервеса, В.П. Ведіної, Ю.Л. Булаховської, а також богемістів, болгаристів і сербістів (В.Шевчука, В.О. Захаржевської, П. Рудякова, Т. Посудневської). Мене, тоді ще ученицю випускного класу, вражала велич і краса творів з літератур слов'янського регіону, а також їх характеристика – проста і цікава, з одного боку, по-науковому складна, – з іншого, представлена у працях дослідників-славістів.

Пізніше, вже у лавах студентів філологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, де навчалася як майбутня сербістка і хорватистка, я мала змогу ознайомитися із доробком вітчизняних учених, зокрема, безперечно, стали мені у пригоді ґрунтовні праці Г.Д.Вервеса, до яких я зверталася вже на першому курсі, коли вивчала дисципліну «Пропедевтичний курс слов'янських літератур», у межах якої широко було залучено польську літературу – від середньовічних часів до найновіших художніх пам'яток. По-новому тоді зазвучали знайомі з дитинства прізвища письменників, вітчизняних і зарубіжних дослідників як в галузі полоністики, так і літературознавства інших слов'янських народів.

Після завершення навчання на Кафедрі слов'янської філології (у 1995 році) я вступила до аспірантури і розпочала роботу над кандидатською дисертацією. Саме з цього періоду і почалася тісна співпраця із Г.Д. Вервесом, який у цей час був співробітником Кафедри слов'янської філології Київського національного університету, адже його було призначено моїм науковим керівником. Уже з перших днів мого перебування в аспірантурі Григорій Давидович виявив велику цікавість до обраної для розгляду проблеми, попри той факт, що сербістика, хоча і перебувала у сфері його наукових зацікавлень, проте, звісно, не була першорядною для нього. Він дбайливо поставився до її формулювання, визначення основних напрямів і шляхів дослідження, схвально оцінив мій попередній доробок у межах цієї проблематики, адже до теми «Південнослов'янська народна поезія (сербська, хорватська, болгарська) в українській літературній інтерпретації середини XIX –XX століття» я зверталася під час роботи над дипломним проектом.

Підготовка дисертаційного дослідження здійснювалася поетапно, кожен його підрозділ готувався дбайливо, старанно, після його завершення висловлював свою думку науковий керівник. Хотілося б тут відзначити особливу поміркованість, своєрідну наукову толерантність Григорія Давидовича, він уважно і вдумливо вислуховував кожную думку своєї аспірантки, оцінював її перспективність, а вже потім формулював свої власні побажання. Мені, вчорашній студентці, видавалося дивним таке уважне ставлення до моєї позиції, адже я, за звичкою, очікувала, що мою роботу буде скеровувати у певному конкретному напрямку науковий керівник, а замість цього Григорій Давидович кожную зустріч розпочинав зі слів: «що все заплановане зробила, я знаю, куди рухатимешся далі?». З теплотою і вдячністю я згадую приємні вечори у затишній квартирі Григорія Давидовича на вулиці Суворова, сповнені увагою до моєї наукової праці, цікаві міркування, що їх висловлював мій науковий керівник по-батьківськи турботливо, не тільки стосовно безпосередньо моєї роботи, але і важливих питань літературознавства в цілому, я і сьогодні їх згадую, продовжуючи працювати на славістичній ниві.

За будь-яких умов, незважаючи на поважний вік і тотальну зайнятість, Григорій Давидович завжди знаходив час для спілкування, відвідував засідання

кафедри, де обговорювалися розділи дисертації, а пізніше і дисертаційне дослідження в цілому. Згадую, з якою гордістю мій керівник зачитував свій висновок на захисті дисертації, його добре слово, висока оцінка підтримали мене, надали наснаги, впевненості у власних силах.

Після захисту спілкування з науковим керівником не припинилося, Григорій Давидович залучав колишню аспірантку до активної роботи при підготовці наукових славистичних видань, переважно із полоністики, адже в польській мові як другій слов'янській мові, що її я вивчала 3 роки, а також польській літературі, я непогано орієнтувалася. Важка хвороба стала на заваді завершенню творчих планів Григорія Давидовича, а у січні 2001 року його не стало.

Сьогодні, коли ми відзначаємо 90-річчя від дня народження Г.Д.Вервеса, хотілося б згадати з великою любов'ю і пошаною цю працюючу, енергійну людину, вдумливого науковця, дієвого організатора славистичної науки, поширювача української культури на слов'янських теренах від імені науковців-славистів, колег Григорія Давидовича, вдячних аспірантів і студентів. Поради, що їх ви давали нам, майбутнім науковцям, не пропали марно, ми й досі керуємось вашими науковими принципами, із вдячністю згадуємо Ваші уроки, продовжуючи нелегку роботу на ниві сучасної славистичної науки, приєднуємось до тієї характеристики, що її дав Вам львівський колега – В.Моторний – «невтомний опрач перелогів слов'язнознавства».

Карауба М.Ю.

ЯН КУКЛІК: ВЧЕНИЙ І ПЕДАГОГ (1940-2009)

У червні 2010 року видатний чеський вчений, талановитий педагог, прекрасна, чуйна, добра людина професор Ян Куклік відсвяткував би своє 70-річчя. Працездатність і енергія професора Я.Кукліка завжди видавалися мені невичерпними – директор Інституту богемістичних студій, директор празької Літньої школи слов'янських студій, професор Інституту чеської історії філософського факультету Карлового університету, член Вченої ради Карлового університету, член Вченої ради філософського факультету Карлового університету, член Ради Інституту історії Академії наук Чеської Республіки, член Акредитаційної комісії Міністерства освіти, молоді і туризму, член Академічного сенату філософського факультету Карлового університету, член наглядової ради Фонду Йозефа, Марії і Зденьки Главки...

Ян Куклік вивчав у Каловому університеті історію й чеську мову. У 1964-1966 рр. навчався в аспірантурі на філософському факультеті Карлового університету, підготував кандидатську дисертацію, але в «добу нормалізації» захистити її не міг (захист відбувся 1979 р.). З 1966 року і до останніх днів викладав на філософському факультеті (з перервою у 1970-1975 рр., коли йому було дозволено займатись тільки науковою роботою без права читати лекції в університеті). З 1985 р. – доцент, з 1997 р. – професор. У кінці 60-х рр. Ян Куклік почав працювати у празькій Літній школі слов'янських студій, а з 1989 р. двадцять років був її незмінним директором.

Професор Я. Куклік – високоавторитетний і шанований фахівець з чеської